

Als een *kat* in een vreemd pakhuis

Voor een kat is het heel spannend om naar een nieuwe omgeving te gaan. Bijvoorbeeld als een kat vanuit het asiel wordt herplaatst of als katten van moederpoes en nestgenootjes vandaan verhuist naar een nieuwe eigenaar. Zo'n verhuizing is voor de kat een erg stressvolle gebeurtenis. Katten hebben tijd nodig om te wennen aan een nieuwe omgeving. In dit artikel beschrijven we wat een verhuizing betekent, bezien vanuit het oogpunt van de kat. Ook geven we tips over wat je als (nieuwe) eigenaar kunt doen om de kat zo snel mogelijk te laten wennen aan zijn nieuwe huis en welke valkuilen je het beste kunt vermijden.

Nienke en Mona

Dierenarts Nienke Bijvoets en Mona de Keizer hebben beiden een eigen praktijk als gedragstherapeut voor katten. Ze zijn aangesloten bij Tinley Gedragstherapie voor Dieren en schrijven artikelen over kattengedrag op basis van wetenschappelijke inzichten en ervaringen uit de praktijk.

Tinley
gedragstherapie
voor dieren

.....
Neem voor meer informatie contact op met Tinley Gedragstherapie voor Dieren op www.tinleygedragstherapie.nl of telefonisch via 0900-2020653.

Een kat is een territoriaal dier. Dit houdt in dat een kat een territorium heeft, dat is een gebied waarin hij geen andere katten toelaat. De kat verdedigt zijn territorium tegenover soortgenoten. Dit geeft al aan dat het territorium heel belangrijk is voor een kat. Voor onze huiskatten is het huis waarin zij samen met ons wonen meestal hun territorium. Als katten ook buiten mogen komen dan is de tuin en de omgeving rondom het huis meestal het leefgebied van de kat. Daarmee wordt bedoeld het gebied waarin de kat rondloopt en jaagt. In dat leefgebied komen de katten elkaar tegen, maar dat wordt niet verdedigd tegenover elkaar.

Geuren

Katten communiceren met geuren, dat noemen we olfactorische communicatie. Een kat heeft diverse geurklieren op zijn lichaam en daarmee geeft hij feromonen af, bijvoorbeeld door kopjes te geven in zijn omgeving. Ook in de urine en bij de ontlasting kunnen feromonen worden uitgescheiden. Geurklieren van de kat zitten onder andere bij de wangen, onder de kin, bij de anus en onder de voetzooltjes. Feromonen zijn geurstoffen die boodschappen overbrengen tussen katten onderling. Een kat kan deze feromonen ruiken of proeven door middel van flemen. Flemen is een bepaalde manier van ruiken, waarbij de kat zijn bek halfopen heeft en de lippen wat optrekt. Op deze manier

Katten markeren hun omgeving met feromonen. Let op de tafelpoot met meerdere markeerplekjes.

wordt de geur van de ingeademde lucht geanalyseerd door het orgaan van Jacobson. Dit reukorgaan zit bij het gehemelte vlak achter de voortanden van de kat.

Het afgeven van deze eigen feromonen is belangrijk voor het welzijn van de kat. In het huis waarin een kat woont, heeft hij zijn eigen feromonen verspreid door kopjes te geven en met zijn lichaam te strijken langs belangrijke plekken in huis of aan objecten te krabben. Dit zijn bijvoorbeeld de looppadjes van de kat door het huis, schuilplekjes en de deurmat bij de voordeur waar iedereen binnenkomt. Als er meer dan één kat in een huis woont, ontstaat er een gemeenschappelijke groepsgeur. Kijk maar eens op katoogte in je huis op deurposten en tafelpoten. Daar zie je zwarte plekjes waar de kat vaak zijn geur heeft aangebracht. Het is goed om te weten dat een kat zich prettig voelt in een omgeving waar zijn eigen feromonen aanwezig zijn. Zorg dus voor plekken waar de kat aan mag krabben zodat hij zijn feromonen kan afgeven. En accepteer dat je in een huis waarin katten leven op katoogte op meerdere plekjes die zwarte vegen tegenkomt. Poets die plekjes niet allemaal schoon bij de voorjaars schoonmaak. Let maar eens op wanneer je als katten-eigenaar op bezoek bent bij iemand die ook een kat heeft. Dan kan het voorkomen dat die kat heel geïnteresseerd is in jouw tas en kleding. Soms zie je de kat in die situatie flemen. Dan ruikt hij als het ware de geurstoffen van jouw eigen kat die je hebt meegenomen aan je kleding en spullen. Als gedragstherapeut voor katten gaan wij bij katteneigenaren langs voor een huisbezoek. De tas waarin onze spullen zitten die we meenemen naar een consult, heeft al heel veel geuren en feromonen van allerlei verschillende katten verzameld. Zo'n tas werkt als een ware 'kattenmagneet'. Zelfs de wat minder stoere katten komen al snel na binnenkomst de tas besnuffelen en grondig onderzoeken, waarbij de katten ook regelmatig flemen. Bij een huisbezoek aan een kat die territoriaal is en/of wat onzeker is in zijn territorium, bestaat het risico dat een tas wordt besproeid met urine. Markeren met urine is een uiting van territoriaal gedrag waarbij de kat zijn eigen geur en feromonen afgeeft.

Nieuwe omgeving

Net zoals het bij de ene kat langer duurt dan bij de andere voordat hij een tas gaat onderzoeken, kan ook het wennen aan een nieuwe omgeving relatief lang of kort duren. Dit is onder andere afhankelijk van het karakter van de kat. Socialisatie speelt hierbij een belangrijke rol. Op heel jonge leeftijd leren kittens, als ze op de juiste manier in contact komen met bijvoorbeeld mensen, andere dieren, geluiden en voorwerpen (zoals de stofzuiger) dat ze hiervoor niet bang hoeven zijn. Als kittens niet, of op een traumatische manier, in contact komen met bepaalde prikkels zorgt dit voor een grotere kans op ontwikkeling van angstgedrag. Onze ervaring als gedragstherapeut is dat het proces van wennen in een nieuwe omgeving bij een kat gemiddeld genomen zo'n twee weken duurt. Er zijn heel stoere katten die al binnen één of enkele dagen als een koning door hun nieuwe huis lopen. Katten die wat angstiger zijn hebben vaak (veel) meer tijd nodig om

zich veilig en ontspannen te voelen in hun nieuwe omgeving. Deze katten verstopten zich als je in de buurt bent of als er te veel geluiden in huis zijn. Een kat die angstig is of in paniek raakt, zal vluchten naar een veilige plek. Een heel angstige kat zal meestal de eerste periode alleen 's nachts uit zijn schuilplaats tevoorschijn komen, wanneer iedereen slaapt en het heel stil is in huis. Tijdens het rondlopen in huis zal de kat zoveel mogelijk langs de muren lopen en onder tafels of stoelen zitten, omdat dit veiliger voelt. Een angstige kat loopt door de poten gezakt met een lage lichaamshouding, hij heeft grote pupillen en hij schrikt van elk geluidje of beweging in huis. Soms zijn de haren van de staart ook een beetje opgezet of zie je een streepje van opgezette haren op de rug. Belangrijk is om de verhuizing stapsgewijs aan te pakken zodat de kat zo min mogelijk angst en stress ervaart.

Vorbereiding voor verhuizing

- Katten zijn territoriale dieren dus het is logisch dat een nieuwe omgeving heel spannend is. Hoe meer je weet van de kat des te beter je de verhuizing naar een nieuwe omgeving kunt voor bereiden. Zet de nieuwe kat in een kamer apart zodat hij rustig kan wennen aan alle nieuwe dingen. Bedenk in welke kamer je de nieuwkomer het beste kunt plaatsen. Het kan wel een paar weken duren voordat de kat gewend is aan de nieuwe situatie, dus het moet een ruimte zijn die je een periode minder intensief kunt gebruiken.
- Maak fijne verstoppelplekken voor de kat. Een goede verstoppelplek is comfortabel, de kat kan er – ongezien – languit liggen, en is makkelijk te bereiken. Denk bijvoorbeeld aan een kartonnen doos met een handdoek of fleecedeken erin die je bijvoorbeeld onder een bureau neerzet of onderin een kast waarvan je de deur open kunt laten staan. De opening van de doos kun je het beste zo draaien dat de kat niet zichtbaar is voor je. Een angstige kat vindt het prettig als hij ergens ongezien kan zitten of liggen. Sommige katten verstopten zich graag hoog, creëer dan zo'n verstoppelplek op een hoge kast. Zorg er wel voor dat de kat die hoge plek makkelijk kan bereiken via een hoge krabpaal of veilige tussenstapjes zoals een tafel of een lager kastje. Ook een badhanddoek op de grond achter een lang gordijn in een hoek van de kamer, een kleed of grote handdoeken over een stoel of een tafeltje kan een mooie verstoppelplek zijn. Wees creatief en bedenk waar je je als kat in die ruimte veilig zou voelen.
- Maak ook een uitkijplekje op de vensterbank zodat de kat naar buiten kan kijken als hij wat stoerder is geworden.
- Plaats een kattenbak in die kamer en zo ver mogelijk daar vandaan ook bakjes voor water en voer. Vergeet niet om een krabplank of -paal neer te zetten en favoriete speeltjes voor de kat klaar te leggen. Een speeltje met kattenkruid is voor de meeste katten erg aantrekkelijk.
- Vraag bij de vorige eigenaar of het asiel na welk kattenbakgrit de kat nu gebruikt en welk eten of snoepjes de kat lekker vindt en zorg dat je dat in huis hebt. Op deze manier zullen bepaalde

elementen in het dagelijkse leven van de kat hetzelfde blijven.

- De reismand is voor de meeste katten helaas geen prettige schuilplek, veel katten vluchten zodra de reismand in het zicht komt. Vaak heeft dit te maken met de negatieve associatie met bezoek aan de dierenkliniek. Daar blijkt de reismand juist wel een plek voor de kat om naartoe te vluchten. De kat wil in deze onbekende en spannende omgeving de reismand niet verlaten of wil er na het onderzoek door de dierenarts zo snel mogelijk weer in terug. Als de mogelijkheid er is kun je de kat, voorafgaand aan de verhuizing, een andere associatie met de reismand laten vormen. Zet de reismand in het oude huis zichtbaar neer met een lekker dekentje erin en bied er regelmatig lekkernijen in aan, of speel met de kat in en rondom de reismand.

Help de kat wennen aan de nieuwe omgeving

Realiseer je dat de kat niet alleen zijn oorspronkelijke territorium is kwijtgeraakt maar dat hij ook moet wennen aan de geuren en geluiden van het nieuwe huis en de omgeving. En daarnaast natuurlijk ook aan de nieuwe mensen met wie de kat gaat samenwonen. Er is een aantal dingen die je kunt doen om de overgang zo prettig mogelijk te maken voor de kat:

- Verklein het onbekende terrein. Op die manier wordt een kat niet overweldigd door te veel indrukken. Plaats de kat in eerste instantie in een aparte, niet te grote, overzichtelijke kamer. Schuilplekken zijn belangrijk maar zorg ervoor dat er geen verstoppelplekken zijn waar je zelf nooit meer bij kunt komen. Voorkom bijvoorbeeld dat de kat zich kan verstopten onder een bed, het keukenblok of onder het schuine dak op zolder.
- Probeer de kat te verleiden naar je toe te komen in plaats van hem benaderen in zijn verstoppelplek. Denk hierbij aan favoriete lekkernijen en speeltjes. Blijf op afstand (ongeveer een meter) en maak jezelf klein, bijvoorbeeld door op de grond te gaan zitten. Praat zachtjes tegen de kat.
- Katten zijn geurgerichte dieren. Eigen geur en feromonen zijn belangrijk om de kat zich op zijn gemak te laten voelen. Neem daarom zoveel mogelijk dingen mee uit het vorige huis van de kat. Denk aan (ongewassen) mandjes of dekens, krabpalen of -meubilair en de eigen kattenbak. Schep eventuele urine en ontlasting van de kat uit de bak maar vervang het grit nog niet. Op die manier ruikt de bak 'eigen' voor de kat.
- Worden er meerdere katten verhuisd? Als de katten het samen goed kunnen vinden, kunnen ze steun aan elkaar hebben in deze stressvolle situatie. Denk aan kittens voor wie het weggehaald worden bij hun moeder en nestgenootjes op zich al heel stressvol is. Twee nestgenootjes kunnen dan steun hebben aan elkaar. Katten die wat minder goed samengaan, bijvoorbeeld omdat ze wel eens blazen of grommen naar elkaar of met elkaar vechten, kun je beter in aparte kamers zetten om te voorkomen dat ze de nieuwe situatie te spannend vinden en vanuit angst agressie naar elkaar vertonen.

AANDACHTSPUNTEN

- Overprikkel de kat niet. Laat hem eerst wennen aan zijn nieuwe omgeving en doseer contactmomenten met de kat. Wanneer de kat wat angstig is, begin dan met één rustig persoon die regelmatig bij de kat gaat zitten en contact met hem maakt. Afhankelijk van de reactie van de kat kun je dat voorzichtig uitbouwen zodat ook de andere personen in huis kennis kunnen maken met de nieuwe huisgenoot.
- Laat het initiatief tot contact maken bij de kat. Aai de kat niet, maar wacht tot hij naar je toekomt en kopjes geeft. Als dat het geval is, kun je de kat kort aaien. Speel met de kat, gebruik hiervoor lange speelhengels zodat je op afstand kunt blijven. Gooi speelgoedmuisjes en balletjes weg voor de kat zodat hij erachteraan kan jagen.
- Voorkom dat de kat agressie vertoont. Soms is een kat zo angstig dat hij door die angst agressief wordt. Bijvoorbeeld als je je hand uitsteekt om hem te aaien. De kat kan dan blazen of met zijn voorpoot slaan naar die hand. Deze agressie is bedoeld om die enge hand weg te laten gaan. Waarschijnlijk zul je je hand weghalen. Als de kat succes heeft met het inzetten van agressie – die enge hand gaat weg – dan is de kans aanwezig dat hij vaker agressie gaat gebruiken als hij angstig is. En dat is natuurlijk niet de bedoeling.
- Let op of de kat eet en de kattenbak gebruikt. Een heel angstige kat zal alleen 's nachts, als het stil is in huis, naar de kattenbak gaan en eten. Deze situatie mag één of twee dagen duren, maar je moet wel snel verbetering zien.
- Doe het grit in de kattenbak dat de kat gewend. Let op dat de kat de kattenbak prettig vindt. Als de bak en vulling niet voldoen aan de behoeften van de kat, kan een verhuizing uiteindelijk leiden tot onzindelijkheid. Zet de kat niet op de kattenbak. Dit kan ervoor zorgen dat hij een negatieve associatie krijgt met de bak.
- Zet pas de deur van de kamer open wanneer de kat volledig op zijn gemak is in zijn eigen kamer. Dit kan soms wel twee weken duren. Bij angstige katten kan het zelfs wat langer duren dan twee weken. Pak de kat dan niet op om hem mee te nemen door het huis, maar laat hem zelf, op zijn eigen tijd en manier, de rest van het huis verkennen. Houd de deur van zijn eigen kamer open zodat hij kan vluchten naar zijn veilige plek.

Wennen aan een andere kat in huis

Wanneer een kat niet (meer) schrikt als je plotseling beweegt of naar hem toeloopt, dan is hij gewend geraakt aan de nieuwe omgeving. Als het goed is zie je dat de kat contact zoekt met je, uit zichzelf gaat spelen en dat hij languit en relaxed ergens in huis ligt. Pas als een kat helemaal gewend is aan het nieuwe huis, de bijbehorende geluiden en zijn nieuwe eigenaren is het moment aangebroken voor een eventuele introductie met een al aanwezige kat. Tot dat moment hebben de katten elkaar dus nog

Deze poes flehmt, met opgetrokken lippen en half open bek, om feromonen van andere katten te kunnen waarnemen.

niet gezien. De kennismaking tussen katten moet heel geleidelijk en in hele kleine stapjes plaatsvinden. Als eigenaar wil je graag dat de katten snel samen door één deur kunnen, maar katten hebben daar echt meer tijd voor nodig. Onze ervaring is dat eigenaren met zevenmijlslaarzen de stappen van het introductieproces doorlopen. Dat leidt in veel gevallen tot agressie tussen de 'eigen' kat(ten) en de nieuwkomer. Ook al is de nieuwe kat of kitten heel sociaal en gewend aan andere volwassen katten, je eigen kat kan de komst van de nieuwkomer in 'zijn' huis en 'zijn' territorium veel te spannend vinden en angstig of agressief worden. Op het moment dat bij de eerste kennismaking tussen de katten angst of agressie wordt vertoond, kan er al een negatieve associatie ontstaan tussen de katten en wordt het een stuk lastiger om de katten alsnog aan elkaar te laten wennen. En dat is natuurlijk niet de bedoeling. Kijk voor een standaard stappenplan voor introductie van katten op www.mijnkatisagressief.nl, zoek vervolgens op 'introductie van katten'. Bij een zorgvuldige introductie zullen de katten niet blazen, grommen of staren naar elkaar en niet angstig zijn. Daarom zijn die kleine stapjes zo belangrijk. Let ook goed op het gedrag en lichaamstaal van de kat. Vind je het lastig? Neem dan contact op met een professionele gedragstherapeut om je te begeleiden bij dit uitdagende proces.

The big outdoors...

Er is geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar hoe lang je een kat binnen moet houden in een nieuwe omgeving voordat hij veilig naar buiten kan. Bij een afgezette tuin is de situatie makkelijker dan wanneer de kat de tuin kan verlaten. Onze ervaring is dat het optimale moment hiervoor per kat verschilt. Een goede aanwijzing is hoe de kat zich gedraagt in huis. Vindt hij het nog spannend en schrikt hij van de nieuwe geluiden,

dan is het niet verstandig om hem al naar buiten te laten. Pas als je merkt dat de kat relaxed is in huis en op zijn gemak bij de eigenaren, kun je beginnen met hem in stapjes naar buiten te laten. Laat hem, eerst alleen overdag en onder begeleiding, kort (bijvoorbeeld tien minuten) de tuin onderzoeken. Als je dit doet voorafgaand aan een voermoment kun je de kat ook makkelijker weer naar binnen lokken.

Wat je moet zien is dat de kat zich in de tuin ergens verstoopt of ergens onder gaat zitten (een stoel of een struikje) en dat hij de omgeving in zich opneemt door te snuffelen en rond te kijken, steeds iets verder en met steeds iets meer zelfvertrouwen. Als de kat ergens van schrikt, geluiden van de burens bijvoorbeeld, dan zou hij snel naar binnen moeten gaan. Dat is een heel goed teken, want dan beschouwt hij het nieuwe huis als een veilige plek waar hij zich kan verstoppen. Op het moment dat dit goed gaat, kun je deze sessies langzaam in tijd uitbreiden. Blijf er de eerste dagen wel bij en zorg ervoor dat de kat de eerste periode 's nachts binnen is.

Bereid de komst van een kat in je huis goed voor. Zeker als er al een kat in huis is en de nieuwkomer gaat samenwonen met een andere kat. Een goede voorbereiding is het halve werk. Vraag bij twijfel advies aan een professionele gedragstherapeut zodat je (gedrags)problemen kunt voorkomen. Het is ook mogelijk om een preventieadviesgesprek aan te vragen met een gedragstherapeut over de voorbereiding van de komst van een nieuwe huisgenoot en alles wat daarmee te maken heeft.

Neem voor meer informatie contact op met Tinley Gedragstherapie voor Dieren op www.tinleygedragstherapie.nl of telefonisch via 0900-2020653.

Deze kater observeert zijn omgeving vanuit een door de eigenaar gemaakte schuilplek.